



HORST-EBERHARD RICHTER

FAMILIA CA PACIENT

TERAPIA
CONFLICTELOR
ÎN CUPLU
ȘI FAMILIE

TRADUCERE DIN GERMANĂ DE
Raluca Hurduc

PSIHOLOGIA
PENTRU
TOȚI
APT

3
TREI

EDITORI:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL
Magdalena Mărculescu

REDACTOR
Victor Popescu

DESIGN
Alexe Popescu

DIRECTOR PRODUCȚIE
Cristian Claudiu Coban

DTP
Mirela Voicu

CORECTURĂ
Sinziana Doman
Mihail Nacu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
a României

RICHTER, HORST-EBERHARD
Familia ca pacient: terapia
conflictelor în cuplu și în familie /
Horst-Eberhard Richter ; trad.: Raluca
Hurduc. - București : Editura Trei, 2016
Bibliogr.
ISBN 978-606-719-528-6

I. Hurduc, Raluca (trad.)
159.9

ISBN 978-606-719-528-6

Titlul original: *Patient Familie. Entstehung,
Struktur und Therapie von Konflikten in Ehe
und Familie*
Autor: Horst-Eberhard Richter

Giessen (Psychosozial-Verlag)
Copyright © 2007, Psychosozial-Verlag,
Giessen, Germany.

Copyright © Editura Trei, 2016
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90;
Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

CUPRINS

<i>Mulțumiri</i>	7
1. Psihoterapie și realitate socială	11
2. Câteva reflecții asupra problemelor familiei într-o societate în schimbare	33
3. Despre teoria psihanalitică a conflictelor familiale	51
4. Structura nevrozelor familiale, a nevrozelor de simptom și a nevrozelor de caracter.....	66
5. Exemple de nevroze familiale de simptom ...	73
Studiu de caz: „Când erai depresiv îmi plăcea mai mult“	75
Studiu de caz: Impotența alternează cu frigiditatea .	78
Studiu de caz: Copilul crește, mama se îmbolnăvește .	80
<i>Tipuri de nevroze familiale de caracter</i>	83
6. Familia cu nevroză de angoasă — Cuvânt-cheie: „sanatoriu“	85
Studiu de caz: Iepuraș în vizuină — în trei	92
7. Familia paranoidă — Cuvânt-cheie: „fortăreață“	105

Studiu de caz: O să le arătăm noi lor!	109
Studiu de caz: Cine vrea să extermină sexul...	113
Studiu de caz: Dans în jurul îngerului bolnav	117
8. Familia isterică — Cuvânt-cheie: „teatru“	125
Studiu de caz: Strălucirea și decăderea unei trupe de teatru	128
Studiu de caz: Pe cei din întuneric nu îi vezi	134
9. Psihoterapie și consiliere de familie — dezvoltare, sarcini, cadru	139
10. Ce familie este potrivită pentru psihoterapia de familie?	154
11. Ce psihoterapeut este potrivit pentru psihoterapia de familie?	173
<i>Exemple de terapie de familie.</i>	185
12. Război și pace într-o familie de muncitori	187
13. O fiică de 30 de ani se maturizează	199
14. Soții se duelează cu armele simptomelor	225
15. O „consiliere simplă“: o oaie neagră este acceptată.	238
16. Unde poate eșua psihoterapia de familie	253
17. Psihanaliză și psihoterapie de familie — rude legitime?	263
<i>Bibliografie</i>	273
<i>Note</i>	279

MULȚUMIRI

Mulțumesc tuturor colegilor de la Clinica Universitară de Medicină Psihosomatică din Gießen, care, încă de la înființarea acesteia, în 1962, mi s-au alăturat în eforturile de a promova psihanaliza și aplicațiile ei la nivel social. Sugestiile lor critice au stimulat decisiv apariția acestei cărți.

Horst-Eberhard Richter

Gießen
Martie, 1970



Din discuția preliminară cu niște părinți care au venit cu fiica lor la psihoterapie

Mama, despre fiică: Fata nu mai are contact cu nimeni. S-a închis în ea complet. Abia dacă mai vorbește cu mine. Nu mai pot să mai ajung la ea în niciun fel. Când îi spun asta, se înfurie. Se întâmplă ceva îngrozitor cu ea.

După o jumătate de oră:

Mama: Eu sunt extrem de preocupată de fiica mea. Am putea face atât de multe lucruri împreună. Soțul meu e foarte cufundat în munca lui...

Tatăl, întrerupând-o: Așa e, dar nu poți să spui acum că stau prea puțin pe-acasă...

Mama: Chiar și așa, cea mai mare parte a timpului îți vezi tot de treburile tale. Nu am nimic împotriva. Numai că deseori mă simt singură.

Terapeutul: Ați venit aici pentru a-mi cere să o tratez pe fiica dumneavoastră, din cauza dificultăților ei de relaționare. Acum mi se pare că vă simțiți cu toții suprasolicitați. Dumneavoastră (către mamă) suferiți pentru că soțul vă oferă prea puțin timp împreună.

Iar tatăl și fiica reacționează ca și când ar trebui să ofere mai mult decât o pot face. Și astfel nu vă mai înțelegeți unii pe alții.

Mama: Aveți dreptate; în ceea ce mă privește, nici eu nu mai pot să suport asta. Cred că și eu am nevoie de psihoterapie, la fel de mult ca fiica mea.



PSIHOTERAPIE ȘI REALITATE SOCIALĂ

Psihanaliza a dezvoltat un nou domeniu de aplicare, și anume cercetarea și terapia conflictelor de grup. Există mulți psihanalisti care au încetat să mai considere individul izolat ca purtător al unui aparat psihic a cărui funcționare este prezentată prin plăcerea mai mică sau mai mare, respectiv, neplăcerea care însoțește trăirea de sine. Dimpotrivă, ei au învățat să pună în relație starea psihică a individului cu cea a grupului care acționează asupra individului și care este influențată, la rândul ei, de fiecare individ. Mai mult ca niciodată, este apreciată acum marea influență pe care o au, în cadrul *familiei*, procesele de schimb conștiente, și în special cele inconștiente, asupra persoanei și formei prin care iese la iveală o tulburare psihică, precum și asupra modului în care ea evoluează.

Deseori vedem cum un individ cu tulburări emoționale nu se poate însănătoși atâta vreme cât viața în familia sa este profund perturbată; și atâta vreme cât familia are nevoie, de exemplu, de un membru care să greșească în permanență, pe post de țap ispășitor, sau de un copil-problemă neputincios, pentru a putea canaliza o tensiune din cadrul grupului, care altfel ar fi de

nesuportat. Tulburării psihice îi revine în acest fel un rol special pe care restul familiei îl solicită inconștient de la victima respectivă. Un demers psihoterapeutic poate fi împiedicat de faptul că familia nu dorește să elibereze victima din rolul pe care i l-a atribuit. Dar, chiar și dacă reușim eliberarea individului-problemă din rolul său de salvator al familiei, trebuie să fim conștienți că familia va găsi scăpare într-o altă modalitate, nu mai puțin dezastruoasă, de canalizare a tensiunilor din interiorul ei. Concret: în momentul în care un copil învață să se apere mai bine de rolul de țap ispășitor care rezolvă conflictele dintre părinți, aceștia își caută rapid un alt copil prin intermediul căruia să își descarce tensiunile din căsnicie. Sau un alt caz: o familie în care membrul cel mai slab, decompensat din cauza unui conflict comun, s-a însănătoșit, adoptă brusc o atitudine prin care tratează cu neîncredere ostilă pe oricine din exterior. Conflictul nerezolvat se va menține acoperit cât timp familia reușește să își păstreze solidaritatea în lupta împotriva dușmanilor din exterior, care sunt atacați în mod irațional. Astfel de soluții se găsesc, de exemplu, în familii în care un membru eliberat de masochismul nevrotic nu mai este dispus să servească celorlalți drept țintă a agresivității necontrolate.

Cu cât tulburările individuale sunt mai strâns legate de conflictele generale de grup, cu atât mai mare este pericolul ca o terapie pur individuală să nu funcționeze din cauza presiunii foarte mari exercitate de restul familiei, sau ca efectul psihoterapiei asupra individului să aibă ca rezultat doar faptul că familia își va căuta în interiorul sau în exteriorul ei noi victime asupra cărora să își abreaționeze într-un mod nociv problema nerezolvată.

Astfel de relații vor fi urmărite detaliat și diferențiat în continuare. Cu ajutorul lor vom putea înțelege motivul

pentru care, în multe cazuri, a apărut nevoia de a oferi, pe lângă o psihoterapie individuală, și un demers psihoterapeutic adresat întregii familii. Și avântul luat de *consilierea de cuplu și familie* se poate înțelege, printre altele, ca o necesitate de mai bună înțelegere a structurii și influenței pe care o pot exercita problemele de grup. Utilizarea cunoștințelor psihanalitice în conflictele interpersonale a dus la progrese remarcabile, iar consilierea psihologică a cuplurilor căsătorite, ca și cea a părinților și copiilor lor, poate fi realizată astăzi la un nivel științific superior și ne permite eliberarea treptată de pragmatismul diletant care a împovărat mult timp dezvoltarea consilierii psihologice de familie.

Dar, odată cu extinderea perspectivei psihanalitice de la conflictul individual la conflictul familial, de la terapia individului la terapia familiei, se ridică o întrebare de o importanță fundamentală: dacă este adevărat că tulburările la nivel individual sunt codeterminate de conflictele familiale extinse, atunci trebuie să ne întrebăm, consecvent, mai departe: oare problemele familiei, la rândul lor, nu depind de influența generală exercitată de societate? Și, în acest caz, este suficient să tratezi psihoterapeutic tensiunile din cadrul unei familii, când acestea sunt influențate într-o măsură importantă de factori sociali extrafamiliali?

La sfârșitul acestui șir de reflecții, ne lovim de *obiecțiile noi stângi radicale* la adresa oricărei forme de psihoterapie. Aceste cercuri argumentează că sistemul nostru social represiv ar dăuna atât familiilor, cât și indivizilor, într-o asemenea măsură, încât în locul unei psihoterapii private ar fi utilă o schimbare revoluționară a întregului sistem social. Și acuză psihoterapia că tot ce face este să încurajeze păstrarea sistemului actual nociv, încercând să readapteze la sistem indivizii sau familiile cu probleme. Întrucât astăzi sănătatea psihică ar însemna